

Les lliçons de la història

RAMON MONTON

És un animal molt ferotge;
quan l'ataques, es defensa.
(Dita francesa)

«Haré todo lo posible para evitar que se destruya la unidad nacional. Porque Cataluña fue ocupada por Felipe IV, fue ocupada por Felipe V, que la venció, fue bombardeada por el general Espartero, y la ocupamos en 1939 y estamos dispuestos a ocuparla tantas veces como sea necesario. Por consiguiente, ya saben ustedes a qué atenerse, y aquí tengo el mosquete para volverlo a utilizar.»
(Manuel Fraga Iribarne, 1967)

Ramon Monton en la festa de l'Onze de Setembre

FOTO: arxiu de LN

La imatge riallera, conciliadora i de bon noi d'Ernest Benach, president del nostre Parlament, en lliurar el nou Estatut (el qual torna a suposar que «ens limitem a pactar amb nosaltres mateixos els termes de la nostra submissió», com va escriure Sebastià Alzamora¹) al Parlament espanyol, i les seves paraules d'elogi del pactisme català, a més de les repetides remarques que l'Estatut no és una declaració d'independència i l'anar dient que no ha estat fet «contra ningú», com si calgués insistir-hi davant de qui sí que fa segles que té alguna cosa contra nosaltres², encara que els catalans (ho creguin o no molts espanyols de dubtosa intel·ligència) no som catalans ni parlem català per fer-los la guitza, sinó

que som catalans perquè ho som i prou, tot aquest procedir conciliador i submís nostre, dic, em fa pensar en altres imatges de polítics catalans riallers que he anat veient durant la decebedora i immoral Transició (immoral perquè deixà molts criminals franquistes sense la retribució penal que mereixien): la de Macià Alavedra somrient a una ministra espanyola que el mirava de reüll, amb odi, en plena majoria absoluta socialista, o la d'Artur Mas somrient a un arrogant Rodrigo Rato que se'l mirava amb displicent menyspreu, en plena majoria absoluta neofranquista, imatges que il·lustren clarament (la política és, en bona part, un espectacle en què tots els gestos compten)

l'elevat preu que cal pagar i el grau d'indignitat que cal estar disposat a tolerar (us recordeu de «l'adreçador» pel qual ens volia fer passar Aznar?³) si, en comptes d'optar per la llibertat, un tria quedar sotmès als capricis i als canvis d'humor de l'amo⁴ o, si voleu dir-ho d'una altra manera, al tarannà conciliador o furibund dels governants espanyols en relació amb els sempre sospitosos súbdits catalans, que, a més, han d'anar a mercè dels equilibris que permet l'aritmètica parlamentària derivada de l'expressió electoral dels ciutadans espanyols en unes corts en les quals sempre estarem en minoria i on haurem de buscar la «comprensió» de diputats de l'Espanya més o menys pro-

¹ Veg. «Contra el pactisme», *Avui*, 7-10-2005.

² És molt il·lustratiu, en aquest sentit, el llibre de Josep Dalmau *Espanyols per força*, Proa, 2002, que comença recordant com ja Ferran d'Antequera envaï militarment l'any 1411 les nostres terres per reforçar per la via dels fets consumats les prerrogatives que obtingué en l'infaust i tèr-

bol Compromís de Casp, el qual comportà l'entronització d'un rei castellà a Catalunya-Aragó.

³ Ell, és clar, com que només parlava català en la intimitat, s'hi referia amb la castissa expressió «hacer pasar por el aro».

⁴ Com va escriure Sal·lusti, «són pocs els qui volen la llibertat; la majoria només vol tenir un amo just».

funda. Aquesta política de dictadura demogràfica o d'aixecada de camisa secular en la qual estem immersos, no ha servit per a gran cosa més que per a formar uns quants oradors brillants (l'últim cas que se m'acut és el de Joan Puigcercós) i per a gaudir d'uns quants períodes de minsa autonomia que fins ara l'exèrcit espanyol, tan susceptible, sempre s'ha cuidat de liquidar a temps. Vaig llegir, per exemple, que, l'any 1916, Francesc Cambó defensà l'oficialitat de la llengua catalana al Congrés dels Diputats de Madrid⁵, i que el resultat de la votació va ser de 120 vots en contra (tots els espanyols) davant de 13 vots a favor (tots els catalans). Potser va ser per aquest motiu que la Lliga, entre 1918 i 1919, va abandonar les Corts espanyoles.

Si Zapatero diu que no acceptarà el terme *nació* que estableix el nou Estatut, quan és una realitat històrica irrefutable que Catalunya va ser una nació políticament independent com qualsevol altra fins que l'exèrcit franco-espanyol hi posà fi a sang i foc⁶, llavors de què hem de parlar amb els espanyols? És ben galdós haver de veure els nostres polítics anant al cor de la caverna, a la capital de l'Estat que ens massacra des de fa tres-

cents anys, a demanar *por favor* que se'ls escoltin, perquè volen dialogar amb els descendents dels qui, en 1714, se'ns van ficar a casa no precisament per dialogar. El dirigent del PP, Mariano Rajoy, un dia que es devia distreure del guió habitual de difondre barbaritats, potser per intentar que els militars es posin nerviosos, i farts d'estar asseguts es tornin a aixecar, va declarar que s'oposa a la categoria legal de *nació* per a Catalunya, perquè això implica sobirania i, per si algú encara dubta de les implicacions d'aquesta opció terminològica, sobirania vol dir capacitat de decidir, de decidir on van els nostres diners i també a quin Estat volem pertànyer, a més d'interlocució directa

entre la nostra nació i qualsevol altra, es vulgui dir castellana, espanyola o el que sigui. Aquest matís semàntic deu ser el que va provocar que a una contutuliana espanyola molt ofesa, en un debat televisiu amb representants de la premsa, se li escapés un gens equívoc «¿cómo se atreven estos catalanes a querer hablar con nosotros de tú a tú?».

Els «altres» catalans

És cert que els catalans no hem estat ni som sempre tan pactistes, assenyats, dialogants, riallers i, en definitiva, acoquinats davant els qui des de temps immemorial volen destruir-nos. La història ens ho demostra⁷. Com va palesar Quim Gibert, «els catalans d'abans del 1714 eren gent amb un grau

ments històrics, es posà en marxa un procés planificat de genocidi cultural, i sovint físic, contra Catalunya. Gens per casualitat, enguany han aparegut dos llibres molt interessants que ens fan reflexionar sobre les circumstàncies dramàtiques que van haver de patir aleshores els nostres connacionals, i ens informen de l'existència de catalans que no es rendien, que no es doblegaven, s'ho jugaven tot i lluitaven tenaçment per les nostres llibertats, perquè, com va escriure Antoni Rovira i Virgili, «viure oprimat és una dolorosa manera de viure. Renunciar, emmotllar-se, és una vergonyosa manera de morir». Parlo de *Todos los catalanes son una mierda*, de Xavier Polo (Proa, 2005), i de *Felip V contra Catalunya*, de Josep M. Torras i Ribé (Rafael Dalmau Editor, 2005).

Xavier Polo, company de lluita de Jordi Pujol, de Pere Figuera i dels germans Espar i altres, es va decidir a escriure les seves memòries d'activista com *una clara i forta denúncia* arran de l'insultant discurs del rei d'Espanya del 23 d'abril del 2001, en què afirmava que el castellà era una llengua de trobada i que no havia estat mai imposat. El títol del llibre duu

la famosa frase que aquell director de *La Vanguardia*, anomenat Galinsoga, ens dedicà un diumenge del mes de juny de 1959 perquè el capellà d'una església de Barcelona feia el sermó en català. Aquest fet desencadenà una de les campanyes més memorables de l'antifranquisme a Catalunya, i l'acció decidida de Polo i els seus companys (incloent-hi la trencadissa de l'aparador de *La Vanguardia*, cosa que en terminologia moderna equival a un acte terrorista) provocà que el govern acabés cessant el «gos empestat» de Galinsoga⁹. Altres actuacions en què es va veure implicat l'incansable Polo foren: actes de sabotatge durant les vagues de tramvies, l'audaç col·locació d'una bomba fètida en un acte del Movi-

d'autoestima nacional d'allò més normal i corrent. Autoestima tan normal i corrent com la que pot tenir un italià o un francès envers un futur, en condicions de llibertat i benestar, per a Itàlia i per a França, respectivament. És per això que quan les potències aliades dels catalans (Gran Bretanya, Àustria, Holanda, Prússia, Savoia i Portugal) ens abandonaren l'any 1713, en plena Guerra de Successió, la Junta de Braços de Barcelona va decidir la resistència a ultrança davant les tropes borbòniques (Espanya i França)⁸.

Hi ha hagut dos moments històrics àlgids en el sistemàtic intent espanyol d'exterminar-nos: 1714 i 1939. Cap persona mínimament ben informada no pot dubtar que, en aquests dos mo-

⁵ Si voleu tenir una mostra de la llastimosa inutilitat i la sordidesa de molts «debats» parlamentaris a l'entorn de Catalunya de la primera meitat del segle passat al Congrés dels Diputats de Madrid, podeu llegir l'article d'Agustí Colomines «L'espanyolisme cañí», *Avui*, 17-10-2005.

⁶ És per això que hi ha un llibre de Salvador Sanpere i Miquel que es diu, gràficament, *Fin de la nación catalana*, 1905 (reed. facsímil, 2001).

⁷ ¿Cal que us recordi que, naturalment, fins a 1714 Catalunya tenia un exèrcit propi? Vegeu en aquest sentit els oportuns i ben documentats volums

de la *Història militar de Catalunya* de F. Xavier Hernández (Rafael Dalmau Editor).

⁸ Quim Gibert, «Baixa autoestima (o autoodi) i identitat. Enfocament psicològic», en *Autoestima i Països Catalans*, La Busca Edicions, 2003.

⁹ Vegeu el full volant contra Galinsoga reproduït a la p. 154 del llibre de Polo, que acaba amb aquestes frases: «Cal ofegar amb una muntanya de Vanguardies refusades aquest gos empestat de Galinsoga. BOICOT TOTAL A LA VANGUARDIA.»

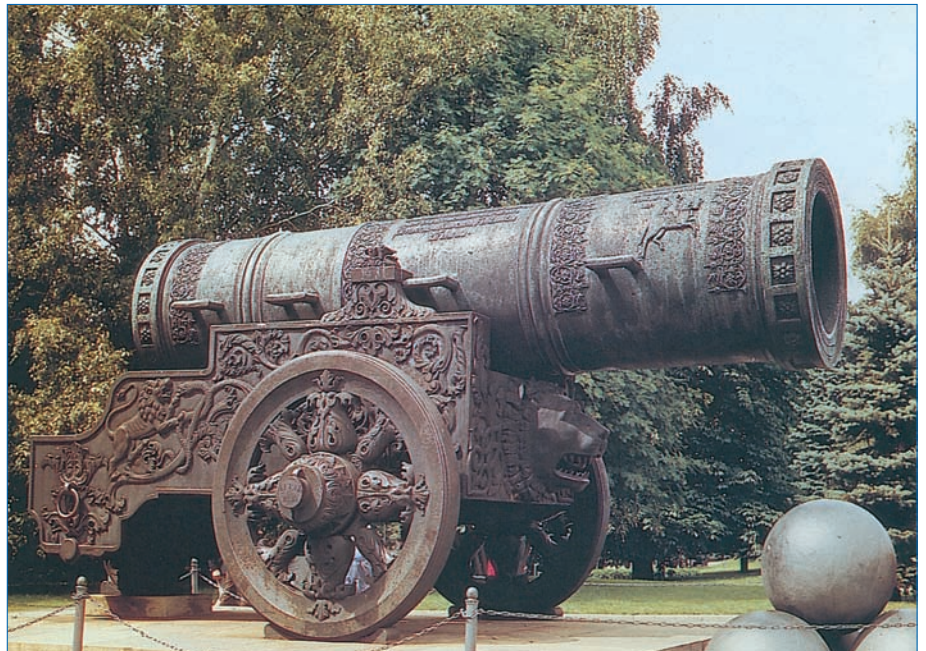
miento al Palau de la Música Catalana (que es va haver de suspendre per la pudor), diversos desplegaments de senyeres de grans dimensions davant les atònites autoritats franquistes, els famosos Fets del Palau, les campanyes per l'alliberament de Jordi Pujol, la tornada de l'exili de l'abat Escarré i a favor dels bisbes catalans, l'increïble segrest de la Mare de Déu de Núria¹⁰ (per evitar que, amb el pretext de la seva coronació oficial, la convertissin en ostatge d'un acte de nacionalcatolicisme franquista) i un gran nombre d'iniciatives de catalanització¹¹.

Llàstima que tants anys de combat catalanista haguessin de desembocar en la decepció i la frustració d'aquesta «democràcia» que continua perseguint exactament els mateixos fins que el Conde-duque de Olivares¹², Felip V o el general Franco. Deia Polo l'any 1989: «No vaig lluitar [...] per arribar a tot això. El fatalisme, la desmobilització i el desengany han substituït l'engrescament, l'idealisme i el compromís.» Un desengany encarnat tràgicament per les contradiccions de la política de «peix al cove» del seu amic Jordi Pujol que, en un dels pròlegs d'aquest llibre, és capaç d'escriure, d'una banda, «finalment, el perill més greu que ens sotja és la pròpia dimissió» i, de l'altra, «un país [...], de vegades, no pot aspirar, de moment, a la victòria ni a l'èxit», tota una mostra de resignació i possibilisme en el pitjor sentit de la paraula. Així, mentre el rei d'Espanya afirmava que el castellà no havia estat mai imposat, les nostres institucions preparaven l'enèsima campanya *pedagògica* inútil, l'exposició «Catalunya, terra d'acollida», destinada a un Estat que ens odia, no perquè no ens entengui, sinó que ens odia des del moment en què es va constituir, i sap que difícilment podria subsistir sense explotar una colònia tan «rica i laboriosa» com la nostra nació.

«A ser buenos»

Melchor de Macanaz, ministre de Felip V, propugnà que «por efecto de la rebelión y conquista de Catalunya [...] todos sus fueros y privilegios quedan derogados, y no hay más ley, fuero ni privilegio que la voluntad del rey»¹³, cosa que Rodrigo Caballero considerava positiu, perquè permetria anul·lar les perverses inclinacions de l'ingovernable caràcter català: «con la negación de los fueros, a los mismos catalanes

ser lliurats, com els primers cristians als lleons en un circ romà, a Felip V i al seu poderós exèrcit, de manera que la retirada dels aliats era seguida per l'arribada de les tropes borbòniques, que ben aviat van comparèixer davant les portes de Barcelona amb una maquinària militar tan imponent, que la decisió de resistir per part de les nostres autoritats fou qualificada per l'enemic de *locura*¹⁶, ja que ni s'havia plantejat que els catalans optéssim per

A la ciutat de l'Alguer podeu veure-hi aquest canó

FOTO: Arxiu LN

hará el Rey un gran beneficio en no concedérselos, porque les pone en camino de ser buenos, y les quita los medios de volver a ser malos»¹⁴.

Aquest any en fa tres-cents del pacte de Gènova, signat el 20 de juny de 1705 entre Anglaterra i Catalunya, que garantia la intervenció anglesa contra l'exèrcit borbònic en la guerra de Successió, en defensa de les constitucions i les llibertats catalanes. Tot plegat quedà en no res en els tractats d'Utrecht de l'abril de 1713 (a canvi de la sobirania britànica sobre Menorca i Gibraltar)¹⁵ i els catalans vam

la resistència. Mentre que el relleu de les tropes imperials per les borbòniques es produïa sense incidents, a l'empara de les clàusules del tractat d'Utrecht, i els alemanys, anglesos i portuguesos abandonaven Catalunya amb honors militars, els seus aliats catalans «quedaron [...] a merced del ofendido soberano»¹⁷ i els foren aplicades amb el màxim rigor les lleis de la guerra: l'empresonament, la deportació o l'execució. Els presoners eren exterminats per mitjà de la pràctica de penjar-ne un deu per cent i, la resta, enviar-los a galeres per tota la vida.

¹⁰ Vegeu Josep Clara, *Desaparició i retorn de la imatge de la Mare de Déu de Núria (1967-1972)*, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1993.

¹¹ En una campanya a favor dels cartells en català al comerç, per exemple, el «grup d'ajut a la llengua catalana» proposava: «La llengua castellana a Castella, a CATALUNYA EL CATALÀ.» Vegeu Polo, *op. cit.*, p. 277.

¹² Sobre la revolta dels segadors i el posterior procés de separació de Catalunya de la corona espanyola en el context de la guerra europea dels Trenta Anys, veg. Eva Serra et al, *La revolució catalana de 1640*, Editorial Crítica, 1991.

¹³ Una bona mostra de la «modernitat» de la política dels Borbons (que es

pot resumir en la clàssica i tan castellana «orden y mando»). Citat per Josep M. Torras i Ribé en *Felip V contra Catalunya*, p. 24.

¹⁴ *Op. cit.*, p. 25.

¹⁵ No puc evitar de pensar, fent un paral·lelisme gens gratuït, en el cinisme de Winston Churchill en elogiar la resistència del poble de Barcelona durant els bombardeigs feixistes, particularment severs a mesura que s'acostava la nova ocupació del nostre país per les tropes espanyoles, mentre ell no movia ni un dit per ajudar-nos.

¹⁶ *Op. cit.*, p. 36.

¹⁷ Josep M. Torras i Ribé, *op. cit.*, p. 40.

Posteriorment, la violència desproporcionada de l'invasor s'estengué a la població civil, una veritable política de «terra cremada» i de terrorisme militar (en termes moderns, de neteja ètnica) que es traduí en l'incendi i destrucció de molts pobles i ciutats. El país fou sumit en la més absoluta misèria, no solament pels estralls de la guerra i la repressió, sinó també per la imposició d'uns impostos que arruïnaven Catalunya i acabaren, l'any 1716, provocant una situació que, si no fos horrible, faria riure: tant els ocupats com els ocupants passaven fam; els uns, per l'excessiva pressió fiscal a què els sotmetien les noves autoritats, i els altres, per l'endèmica ineficàcia espanyola que coneixem tan bé, perquè no els arribava la paga. El 12 de setembre de 1714 es produí la capitulació de Barcelona (no pas derrota), davant la perspectiva molt probable del saqueig i la destrucció total de la ciutat¹⁸. L'onze de setembre encara es lluitava cos a cos pels carrers del barri de Ribera i l'exèrcit borbònic hi patí una gran carnisseria.

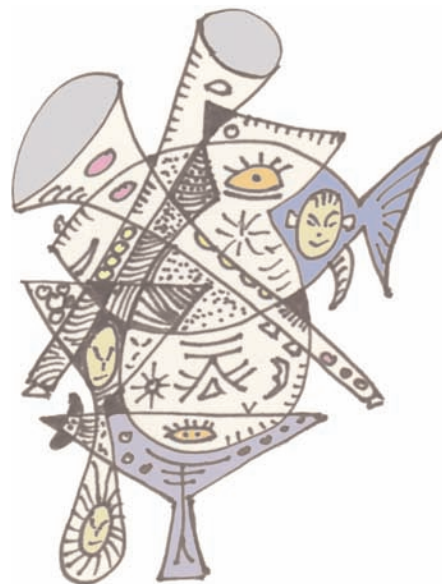
Els represaliats, deportats, exiliats i empresonats que quedaren vius¹⁹ d'aquella guerra no van recuperar la llibertat fins després de la Pau de Viena de 1725, que suposava, d'una banda, la devolució de molts béns confiscats als catalans però, de l'altra, la renúncia definitiva de Carles VI d'Àustria a defensar les llibertats de Catalunya, un mer tràmit vergonyós entre potències europees.

Una de les tesis que permet de formular el llibre de Torras i Ribé és que la resistència de Catalunya no es pot considerar una de les causes del desastre, perquè tenim l'exemple del País Valencià on, pràcticament sense oposició, es patí una repressió també feroç²⁰, a més de la supressió automàtica de les antigues institucions i la imposició exemplaritzant de la nova legislació borbònica, i van haver de

viure simplement la traducció a nivell real d'un projecte genocida llargament covat pels castellans. Actualment, des que sectors del Movimiento constituïren la varietat local del feixisme anomenada «blaverisme» i una llarga rècula de polítics sense escrúpols hi ha vist una mina de vots, aquest genocidi cultural en marxa al País Valencià, amb el cínic argument d'una pretesa defensa de la identitat cultural valenciana que en realitat persegueix, dona cobertura, gràcies a la impunitat política que atorga el fet de tenir bona part de la població entretinguda amb les suposades agressions de tall colonial dels catalanistes, a l'especulació més salvatge que s'ha vist en aquelles terres des dels temps del franquisme. Bona part dels «bramuls anticatalanistes»²¹ que hem de tornar a sentir procedeixen de la secció local valenciana de la «caverna» i, si hi ha informes delirants i ridículs d'una Fundació para el Análisis i los Estudios Sociales (FAES), el laboratori de barbaritats, agitació política i propaganda en el sentit de Goebbels dirigit per José María Aznar, que defineix la reforma estatutària com un «problema essencialment psiquiàtric» i diu que suposa una declaració d'independència «per la porta del darrere» i fins i tot permet la poligàmia (sic!), des de València professionals de l'obscurantisme i la intoxicació mental comparen el Correllengua amb l'*Anschluss* (anexió) d'Àustria per part de Hitler l'any 1938, quan aquí de l'única anexió de què podem parlar amb criteri històric és de la dels Països Catalans per part de Castella a partir de la batalla d'Almansa de 1707.

A veure si aprenem d'una vegada les lliçons de la història! Pot haver-hi moltes dissorts, en la història d'un poble (que ho preguntin, si no, als polonesos); però, si volem ser respectats, hem de mantenir una actitud tenaç i digna, que ens permeti de defensar lúcidament i ferma els propis interessos

des de la convicció i l'autoestima, sense claudicacions ni el cinisme vergonyós de la conyeta fàcil amb què ens hem de trobar contínuament en els mitjans de comunicació²². Si, en comptes d'estar sempre tan amoïnats perquè els qui ens oprimeixen i ens exploten ens entenguin o ens trobin simpàtics, dediquéssim les nostres energies a avançar cap a la plena sobirania nacional, sens dubte que hauríem arribat molt més lluny. ♦

¹⁸ La construcció de la ignominiosa Ciutadella suposà l'enderroc del barri de Ribera i la misèria dels seus habitants, que constituïen el nucli industrial i comercial de Barcelona. Per un afortunat atzar, encara en podem admirar les ruïnes sota el paraigua protector del mercat del Born.

¹⁹ Hi ha un estudi exhaustiu sobre el primer èxode massiu de les elits catalanes (el segon va ser l'any 1939): Agustí Alcoberro, *L'exili austriacista* (vol. I i II), Fundació Noguera, 2002. Conté curiositats tan interessants com la publicació, l'any 1736, de l'opuscle *Via fora els adormits*, que proposava la creació d'una «república lliure del Principat de Catalunya».

²⁰ Recordeu el cas de Xàtiva, incendiada en 1707 pels filipistes i anomenada San Felipe fins a l'any 1833, en què recuperà el nom.

²¹ Vegeu l'article de Sebastià Alzamora «L'espanya furiosa», dins *l'Avui* del 28-10-05.

²² Jo encara no acabo d'entendre el to, potser indicador d'un cert deixament mental, amb què Alfred Bosch afirmava, dins *l'Avui* del 27-10-05, que defensaria la llibertat de Xirinacs, empresonat per unes declaracions al Fossar de les Moreres de l'Onze de Setembre del 2002 («em declaro enemic de l'Estat espanyol i amic d'ETA i de Batasuna»), però que ho faria amb molta mandra («nyonya», en deia ell).